Rafał ŚLIWIŃSKI
Katedra Handlu Międzynarodowego
Akademia Ekonomiczna w Poznaniu

ZASADY I EWOLUCJA WSPIERANIA MŚP W UNII EUROPEJSKIEJ – IMPLIKACJE DLA POLSKI

Sektor małych i średnich przedsiębiorstw (MŚP) jest obecnie adresatem wielu rodzajów polityki i programów, mających za zadanie przyspieszenia jego rozwoju i wzrostu konkurencyjności w celu stałego zwiększania jego roli w gospodarce Wspólnoty Europejskiej. Duża rola MŚP w UE została jednak uznana stosunkowo niedawno. Wzrastała ona stopniowo w znacznym stopniu dzięki rozwijającemu się systemowi wsparcia, który początkowo sprowadzał się do sporadycznych pojedynczych działań, a z czasem przekształcił się w regularną politykę, wspierającą tę grupę przedsiębiorstw w bardzo szerokim zakresie. Świadomość znaczenia tego sektora zwiększyła się tak bardzo, iż obecnie nawet Rada Europejska określa MŚP mianem kręgosłupa gospodarki Unii Europejskiej i wskazuje na znaczną jego rolę w konkurowaniu Wspólnoty z największymi potęgami gospodarczymi świata – Stanami Zjednoczonymi i Japonią.

Niniejszy artykuł ma na celu ukazanie ewolucji systemu i zakresu wspierania MŚP w Unii Europejskiej oraz jego stanu obecnego. Ponadto zwrócona zostaje uwaga na zasady wsparcia MŚP obowiązujące we Wspólnocie. Zamysłem jest przedstawienie tej tematyki w przededniu przystąpienia Polski do UE, ukazując zakres wsparcia, którym zostaną objęte polskie MŚP, wymagania, jakie wobec nich będą postawione, oraz zasady wspierania tego sektora, do których będzie się musiał dostosować również polski rząd. Praca chronologicznie porządkuje zwiększający się zakres wsparcia MŚP, akcentując przede wszystkim czas wprowadzenia np. unijnej definicji MŚP, a dopiero w drugiej kolejności jej treść. Umożliwia to pokazanie stopniowego, powolnego wzrostu świadomości polityków unijnych w odniesieniu do znaczenia MŚP w gospodarce.

Ewolucja wspierania MŚP w Unii Europejskiej

Wzrastającą rolę w Europie małe i średnie przedsiębiorstwa zawdzięczają zmianom sytuacji gospodarczej począwszy od lat siedemdziesiątych oraz powstaniu

projektu wspólnego rynku. Większe zainteresowanie tym sektorem przedsiębiorstw zbiegło się ze zmianami w podejściu i teoriach dotyczących rozwoju ekonomicznego. Przed szokiem naftowym wierzono, że racjonalny system musi być oparty na dużych przedsiębiorstwach. Problemem do rozwiązania była tylko kwestia, czy ich powstanie powinno się odbywać drogą połączeń pionowych czy poziomych, natomiast bezdyskusyjna była kwestia wielkości przedsiębiorstw odpowiedzialnych za rozwój gospodarki. Podejście to uległo zmianie z początkiem lat siedemdziesiątych. Europejska gospodarka została wówczas dotknięta kryzysem, który doprowadził do wysokiej stopy bezrobocia, podważając jednocześnie wiarę w możliwość szybkiego i łatwego poradzenia sobie z nim. Stało się wówczas oczywiste, że duże przedsiębiorstwa posiadają także wiele słabych stron, np.: małą innowacyjność, słabą motywację do rozwoju, tendencje do monopolizowania poszczególnych branż i w efekcie całej gospodarki, nieefektywność zarządzania na wielką skalę i złe stosunki między pracownikami[1]. Mniejsze przedsiębiorstwa w dobie kryzysu gwarantowały większe możliwości dostosowawcze do potrzeb rynku poprzez elastyczniejszą organizację, zwłaszcza w sferze skracania cykli produkcyjnych[2].

Począwszy od 1982 r. MŚP objęte zostały specjalnymi regułami konkurencji, co oznaczało, że od tego czasu mogły być wspierane w ramach pomocy publicznej państw członkowskich i z budżetu Unii Europejskiej. Zapewniono im uprzywilejowane traktowanie w zakresie pomocy państwowej, a także w zakresie zawierania porozumień, tzw. umów o mniejszym znaczeniu (*minor agreements*). Umowy takie pomiędzy MŚP, których łączny udział w rynku nie przekracza 5%, a całkowity obrót nie jest większy niż 300 mln €, nie stanowią pogwałcenia art. 85 TWE, który zakazuje wszelkich porozumień pomiędzy przedsiębiorstwami, których celem lub rezultatem byłoby wyłączenie, ograniczenie lub naruszenie wolnej konkurencji. Również w 1982 r. wprowadzono tzw. nowy instrument Wspólnoty (New Community Instrument), który pozwolił Komisji na udzielanie kredytów MŚP na finansowanie projektów inwestycyjnych i innowacyjnych[3]. Do jednych z pierwszych przedsięwzięć, które zapoczątkowały politykę wobec MŚP, należy także zaliczyć ogłoszenie roku 1983 Europejskim Rokiem Małych, Średnich Firm i Rzemiosła.

W dniach 2-3 grudnia 1985 r. Rada Europejska zdecydowała o zinstytucjonalizowaniu badania wpływu na MŚP różnych propozycji Wspólnoty i o przygotowaniu przedsięwzięć, mających na celu uproszczenie procedur administra-

[1] European Parliament, Directorate General for Research, *The European Union and Small and Medium-sized enterprises*, Luxemburg 1997, s. 16.

[2] Ibidem, s. 16.

[3] J. Mrozińska, *Uregulowania prawne oraz polityka wspólnotowa wobec MŚP*, Uniwersytet Gdański – www.ikz.edu.pl/serwis/euro/ref/mrozinska/mrozinska.htm.

cyjnych, prawnych i podatkowych[4]. W czerwcu 1986 r. Komisja Europejska powołała Zespół Zadaniowy do spraw MŚP, na bazie którego w 1989 r. została utworzona osobna XXIII Dyrekcja Generalna w strukturze Komisji Europejskiej, zajmująca się wyłącznie działalnością na rzecz MŚP. Świadczyło to o wadze, jaką zaczęto przywiązywać do sektora MŚP. Natomiast 3 listopada 1986 r. został przyjęty przez Komisję w formie rezolucji Pierwszy Program Działania dla MŚP[5], a 22 grudnia tego samego roku Program Wspierania Zatrudnienia, który m.in. przewidywał stymulowanie zatrudnienia i pomoc w zakładaniu nowych MŚP[6].

Podstawowym celem polityki wspierania MŚP w tych latach, obok zwiększania zatrudnienia, było promowanie większej świadomości wśród MŚP na temat zmian zachodzących w ich środowisku, jako że znajdują się one z dala, zarówno w sensie geograficznym, jak i kulturowym, od centrów podejmowania decyzji. Można zauważyć, iż większość wydatków z budżetu UE na politykę wobec MŚP była przeznaczana na środki, których wydaje się najbardziej brakowało – czyli informacje[7].

W 1987 r. utworzono sieć Centrów Euro-Info w celu wspierania MŚP poprzez udzielanie informacji na temat norm, standardów, regulacji prawnych, programów, projektów i inicjatyw w Unii Europejskiej, doradztwo i konsultacje, organizowanie wyjazdów na targi i spotkań gospodarczych oraz poszukiwanie partnerów.

W dniu 28 lipca 1989 r. Komisja podjęła decyzję o poprawie otoczenia biznesu i stymulowaniu rozwoju firm, w szczególności MŚP[8]. Określone zostały przedsięwzięcia, które mogą być finansowane przez Wspólnotę po zaakceptowaniu przez kraje członkowskie. W latach 1990-1993 przeznaczono na ten cel 135 mln ECU[9].

W 1993 r. Rada Europejska przyjęła tzw. Drugi Program na rzecz MŚP na lata 1994-1997 z budżetem 1 mld ECU na pożyczki i 112 mln ECU na inne

---

[4] B. Buczkowski, *System wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej*, w: *Konkurencyjność gospodarki Polski w dobie integracji z Unią Europejską i globalizacji*, red. J. Bossak, W. Bieńkowski, Instytut Gospodarki Światowej, Kolegium Gospodarki Światowej SGH, Warszawa 2000, s. 273.

[5] SME Action Programme COM (86) 445 final, OJ C 287 of 14.11.1986.

[6] Council Resolution on an Action Programme for Promoting Employment of 22 December 1986, Official Journal C 340 of 31.12.1986.

[7] B. Mikołajczyk, *Instrumenty finansowe wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w krajach Unii Europejskiej*, w: *Konkurencyjność gospodarki Polski*, s. 302.

[8] Council Decision of 28 July 1989 on the Improvement of the Business Environment and the Promotion of Development of Enterprises and in Particular Small and Medium-sized Enterprises in the Community, OJ L 239 of 16.08.1989.

[9] Council Decision 91/319/EEC of 18.06.1991, OJ L 175 of 04.07.1991.

działania[10]. Miał on na celu wsparcie wybranych sektorów oraz zapewnienie kontynuacji i konsolidacji polityki wobec przedsiębiorstw, ze szczególnym uwzględnieniem małych i średnich. Dopiero jednak art. 130 (obecnie 157) traktatu z Maastricht stworzył solidną podstawę prawną polityki UE wobec małych i średnich przedsiębiorstw. Czytamy w nim, iż Wspólnota i państwa członkowskie dążą do stworzenia klimatu sprzyjającego inicjatywom i rozwojowi przedsiębiorstw w całej Wspólnocie, zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw. Ponadto w tym samym artykule podkreślono, że Wspólnota wspomaga działania przedsiębiorstw, w tym małych i średnich, w kierunku wzajemnej współpracy, dążąc do umożliwienia tym przedsiębiorstwom pełnego wykorzystania potencjału rynku wewnętrznego, zwłaszcza poprzez otwarcie krajowych rynków zamówień publicznych, określanie wspólnych norm oraz usuwanie przeszkód prawnych i fiskalnych, stojących na drodze do tej współpracy. To traktatowe umocowanie jest bardzo ważne z punktu widzenia rozwoju wspólnej polityki wspierania MŚP.

Rada Europejska wyraziła swoje zainteresowanie poprawą kondycji MŚP w Europie w rezolucji z 22 kwietnia 1996 r. (o koordynacji działań na rzecz MŚP i sektora rzemiosła)[11], w której poprosiła Komisję o szczegółowe przeanalizowanie wpływu polityki Wspólnoty na MŚP. Przyjmując w lipcu 1996 r.[12] znowelizowaną wersję Zintegrowanego Programu dla MŚP i Sektora Rzemiosła z 1994 r.[13], Komisja potwierdziła użyteczność globalnej struktury dla wszystkich działań asystujących MŚP w celu ich wzmocnienia i poprawy ich wydajności. Zintegrowany Program stanowił bowiem instrument koordynacyjny, oddziałujący zarówno na zewnątrz, poprzez zachęcanie do uzgodnionych działań (Concerted Actions) pomiędzy krajami członkowskimi i Komisją, a w szczególności poprzez wymianę doświadczenia i najlepszych rozwiązań; jak również wewnątrz, poprzez uwypuklanie wagi koordynacji pomiędzy polityką prowadzoną wobec przedsiębiorstw i innymi rodzajami polityki oraz programami Wspólnoty, mogącymi dotyczyć MŚP zarówno z regulacyjnego punktu widzenia (legislacja dotycząca kwestii społecznych, środowiskowych i konkurencji), jak również z finansowego punktu widzenia (instrumenty finansowe i takie programy, jak

[10] Council Decision 93/379/EEC of 14 June 1993 on the Multiannual Programme of Community Measures to Intensify the Priority Areas and to Ensure the Continuity and Consolidation of Policy for Enterprise, in Particular Small and Medium-sized Enterprises, OJ L 161 of 2.07.1993.

[11] Council Resolution 96/C 130/01 of 22.04.1996 on the coordination of Community activities in favour of SMEs and the craft sector, OJ C 130 of 3.05.1996, s. 1.

[12] COM(96) 329 of 10.07.1996.

[13] Integrated Programme in Favour of SME and the Craft Sector, COM (94) 207 of 3.06.1994, Official Journal z 22.10.1994.

fundusze strukturalne, badania i rozwój technologiczny oraz kształcenie zawodowe). Koordynacja miała na celu dwie kwestie: pierwszą, polegającą na zapewnieniu, że wymiar MŚP jest uwzględniony w planowaniu i realizacji polityki Wspólnoty, tak że interesy MŚP będą brane pod uwagę w większym stopniu niż to było dotychczas, oraz drugą, polegającą na zwiększeniu partycypacji MŚP w programach Wspólnoty.

Wymiar MŚP został wzięty pod uwagę w tworzeniu innych powiązanych rodzajów polityki na etapie międzydepartamentalnych konsultacji i propozycji legislacyjnych oraz na etapie propozycji programów dla Wspólnoty, powodując zwrócenie uwagi na programy asystujące MŚP nie tylko na etapie planowania i realizacji, ale także na etapie ich ewaluacji i planów kontynuacji. Do drugiego celu koordynacji nawiązywała właśnie rezolucja Rady Europejskiej z 9 grudnia 1996 r.[14], starając się odpowiedzieć na pytanie, jak zwiększyć uczestnictwo MŚP w programach i polityce Wspólnoty. Zintegrowany Program stanowił więc z jednej strony instrument koordynacyjny pomiędzy wsparciem sektora MŚP i innymi rodzajami polityki Wspólnoty, a z drugiej starał się jednocześnie znaleźć sposób na zwiększenie obecności MŚP w polityce Wspólnoty. Obok Rady Europejskiej swoje zainteresowanie koordynacją działań asystujących MŚP wyraził również Parlament Europejski poprzez podjęcie 24 kwietnia 1997 r. – z własnej inicjatywy – rezolucji, w odpowiedzi na raporty o Zintegrowanym Programie z 1995[15] i 1996 r.[16], w której prosił Komisję o zwiększenie i polepszenie koordynacji działań.

Waga, jaką przywiązywała Komisja do koordynacji swych działań asystujących MŚP, doprowadziła w kwietniu 1996 r., po restrukturyzacji departamentu odpowiedzialnego za politykę wobec przedsiębiorstw, do powstania nowego Dyrektoriatu, któremu przyznano szczególną odpowiedzialność za: uzgodnione działania z krajami członkowskimi powiązane z MŚP, koordynację tych działań z odpowiednimi rodzajami polityki Wspólnoty oraz za poprawę dostępu MŚP do programów wsparcia Wspólnoty. W ten sposób Komisja zademonstrowała swoją wolę polepszenia koordynacji działań asystujących MŚP, w perspektywie rozwoju tego sektora, wzrostu zatrudnienia oraz wzrostu jego konkurencyjności.

W dniu 3 kwietnia 1996 r. Komisja Europejska wydała rekomendację[17], w której została podana unijna definicja małych i średnich przedsiębiorstw, stosowana od tego momentu w całej Unii Europejskiej, w programach Wspólnoty

[14] Council Resolution 97/C 18/01 of 9.12.1996 on realising the full potential of SMEs, including micro-enterprises and the craft sector, through an integrated approach to improving the business environment and stimulating business support measures, OJ C 18 of 17.01.1997, s. 1.

[15] A4-0100/97, OJ C 150 of 19.05.1997, s. 50.

[16] A4-0034/97, OJ C 150 of 19.05.1997, s. 47.

[17] OJ L 107 of 30.04.1996, s. 4.

oraz w programach narodowych dotyczących MŚP[18]. Definicja określa warunki kwalifikujące przedsiębiorstwa do trzech grup: mikro, małego oraz średniego. Kryteria są następujące:

- średnioroczne zatrudnienie: dla mikro przedsiębiorstw wynosi mniej niż 10 pracowników, dla małych przedsiębiorstw mniej niż 50, dla średnich od 50 do 250 pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę lub na podstawie umów cywilnoprawnych,
- przychód netto: przedsiębiorstwa mikro – brak uregulowań, w przypadku małych przedsiębiorstw nieprzekraczający 7 mln €, dla średnich – 40 mln €,
- suma aktywów bilansu: przedsiębiorstwa mikro – brak uregulowań, dla małych – do 5 mln €, dla średnich – do 27 mln €,
- niezależność: w przypadku małych i średnich przedsiębiorstw – nie więcej niż 25% kapitału lub praw głosu może być w posiadaniu przedsiębiorstwa niekwalifikującego się do niniejszej definicji MŚP.

Wprowadzenie nowej definicji ułatwiło znacznie zdefiniowanie grupy docelowej programów wsparcia MŚP na szczeblu europejskim oraz szczeblach narodowych.

Decyzją Rady 9 grudnia 1996 r. został powołany Trzeci Wieloletni Program dla Małych i Średnich Przedsiębiorstw w Unii Europejskiej na lata 1997-2000, o budżecie 127 mln ECU[19]. Określa się go jako kamień węgielny wspólnotowej polityki wobec MŚP. Stanowił on bowiem zwieńczenie dotychczasowych wyników badań nad identyfikacją głównych barier rozwoju MŚP we Wspólnocie. Poprzez wyznaczenie sześciu celów do realizacji, Rada Europejska rozpoczęła kompleksową poprawę warunków prowadzenia działalności gospodarczej MŚP i kompleksowe wsparcie ich szeroko rozumianego rozwoju. Wyznaczono następujące cele:

- uproszczenie i ulepszenie administracyjnego i regulacyjnego otoczenia przedsiębiorstw,
- ulepszenie środowiska finansowego przedsiębiorstw,
- wspomaganie MŚP w europeizacji i umiędzynaradawianiu strategii, w szczególności poprzez lepszą informację i usługi kooperacyjne,
- zwiększenie konkurencyjności MŚP i polepszenie ich dostępu do badań, innowacji i szkoleń,
- promocja przedsiębiorczości i wspieranie grup docelowych,
- ulepszenie instrumentów polityki wsparcia wobec MŚP.

---

[18] Od 1 stycznia 2000 r. obowiązuje także w Polsce, na mocy art. 53-56 ustawy Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. z 1999 r., nr 101, poz. 1178), nowa definicja MŚP, zbieżna z definicją stosowaną obecnie w UE z 3.04.1996.

[19] Council Decision 97/15/CE of 9.12.1996, OJ L 6 of 10.01.1997, p. 25.

Za realizację programu uczyniono odpowiedzialną Komisję Europejską, którą wspomagał komitet, składający się z reprezentantów krajów członkowskich, a przewodniczył mu przedstawiciel Komisji.

Z mandatu Rady Europejskiej, obradującej w czerwcu 1997 r. w Amsterdamie, we wrześniu tego samego roku został powołany Zespół Zadaniowy do spraw Uproszczenia Środowiska Biznesowego (BEST – Business Environment Simplification Task Force). W jego skład powołano przedstawicieli środowiska biznesowego, akademickiego oraz urzędników państwowych. BEST miał za zadanie przygotowanie niezależnego raportu o sposobach ulepszenia legislacji i eliminacji niepotrzebnych barier w rozwoju biznesu europejskiego, a w szczególności MŚP. Zespół miał także przyjrzeć się innym problemom MŚP, takim jak: ich dostęp do środków finansowych, innowacji, badań, transferu technologii, a także ich stosunków z administracją publiczną. Poprzez połączenie wszystkich aspektów polityki dotyczącej przedsiębiorczości i konkurencji na poziomie europejskim i poziomie krajów członkowskich, BEST próbował skupić uwagę polityków na potrzebie nieustannego ulepszania środowiska MŚP i zachęcić do postępu poprzez ułatwienie wymiany informacji i dobrych rozwiązań w zakresie polityki wobec MŚP. W maju 1998 r. Zespół przedstawił raport zawierający 64 rekomendacje Komisji, Rady, Parlamentu Europejskiego i krajów członkowskich. Bazując na przedłożonych rekomendacjach, Rada poprosiła Komisję o rozpisanie tabeli czasowej w celu oszacowania stopnia, w jakim polityka na szczeblu europejskim oraz na szczeblu narodowym wspiera przedsiębiorczość i konkurencyjność, a także ustalenia terminów podjęcia działań interwencyjnych. Tabela przyjęła formę planu działania, wyznaczającego ostateczne daty, do których powinny zostać przedsięwzięte środki zaradcze, zostawiając jednakże do decyzji krajów członkowskich określenie formy środka zaradczego.

Po szczycie w Luksemburgu w listopadzie 1997 r., 7 kwietnia 1998 r. został wydany komunikat Komisji w sprawie stymulowania przedsiębiorczości w Europie. Potwierdził on ogromną rolę przedsiębiorczości w stawianiu czoła dzisiejszym wyzwaniom ekonomicznym i społecznym, jak również w tworzeniu miejsc pracy. Stwierdzał, iż rola przedsiębiorczości jest bardzo istotna dla przyszłej konkurencyjności gospodarki europejskiej i generowania jej wzrostu. Komunikat przewidywał szerokie spektrum działań, aby te cele osiągnąć, gdyż pomimo że w Europie dynamika rozwoju przedsiębiorczości jest wysoka, to w krajach z nią konkurujących, takich jak np. USA, jest ona jeszcze wyższa. Zauważono więc potrzebę kreowania dynamicznej społeczności biznesowej, rozwijania ducha przedsiębiorczości i gotowości do podejmowania ryzyka[20].

[20] Wyniki ankiety przeprowadzonej w ramach *Flash Eurobarometer Survey on Entrepreneurship No 83*, wykonanej jesienią 2000 r. wśród 8200 ludzi w USA i w UE, wykazały, że społeczeństwo UE w dużo większym stopniu unika ryzyka niż społeczeństwo USA, co ma

Komunikat stwarzał kolejną platformę do określenia i przedyskutowania problemów, z którymi borykają się przedsiębiorstwa oraz stanowił podstawę do opracowywania strategii na rzecz przedsiębiorczości, która miałaby być wdrażana zarówno na szczeblu Wspólnoty, jak i przez poszczególne kraje członkowskie. W komunikacie zawarte zostały także propozycje działań na rzecz kultury przedsiębiorstwa i szkolenia osób, które chcą rozpocząć działalność gospodarczą z zamiarem jej kontynuacji. W propozycjach znalazły się również przedsięwzięcia, które miałyby służyć tworzeniu korzystnego otoczenia dla biznesu, tj. ułatwiającego i zachęcającego do zakładania, wzrostu i przetrwania przedsiębiorstw[21]. Komunikat jeszcze raz potwierdził wolę poprawy środowiska funkcjonowania MŚP oraz ponownie podkreślił rolę, jaką MŚP odgrywają w całej gospodarce europejskiej.

W reakcji na rekomendację BEST, 30 września 1998 r. Komisja wydała komunikat[22], zawierający m.in. propozycję Planu Działania na rzecz Promocji Przedsiębiorczości i Konkurencyjności. W komunikacie wymienione zostały problemy, wymagające podjęcia działań przez Komisję, Radę, Parlament Europejski, jak również kraje członkowskie, które powinny skoncentrować swoją uwagę na następujących priorytetowych obszarach:

- edukacja dla przedsiębiorczego społeczeństwa oraz szkolenia,
- dostęp do finansów dla mniejszych przedsiębiorstw na wczesnym etapie rozwoju oraz finansowanie przedsiębiorstw rozwijających się i działających w sektorach zaawansowanych technologii,
- dostęp do badań i innowacji; dostosowanie do wymogów MŚP europejskich programów na rzecz badań i rozwoju; lepsze wykorzystanie patentów przez MŚP,
- polepszenie widoczności usług wspierających MŚP,
- poprawa funkcjonowania administracji publicznej,
- polepszenie warunków pracy i zatrudnienia.

Plan działań 29 kwietnia 1999 r. został zaaprobowany przez Radę Przemysłu, która wezwała Komisję, aby w ścisłej kooperacji z krajami członkowskimi przedkładała raporty dotyczące realizacji poszczególnych punktów planu działań, począwszy od roku 2000. Pierwszy z takich raportów został przedłożony w październiku 2000 r. i dostarczył dużą liczbę informacji o promowaniu przed-

---

swoje reperkusje w odniesieniu do zakładania nowych przedsiębiorstw, inwestowania, zdobywania nowych rynków, zwiększania udziałów rynkowych oraz wielu innych aspektów gospodarki.

[21] B. Buczkowski, op cit., s. 278.

[22] Communication from the Commission to the Council of 30 September 1998, Promoting Entrepreneurship and Competitiveness. The Commission's Response to the BEST Task Force Report and its Recommendations, COM (1998) 550.

siębiorczości i konkurencyjności, tworząc zbiór wiadomości, przydatnych do dalszych ulepszeń środowiska przedsiębiorstw w całej Europie.

Począwszy od 1 stycznia 2000 r. rozpoczęła działalność nowa Dyrekcja Generalna (DG) do spraw Przedsiębiorstw, która powstała w wyniku połączenia DG III ds. Przemysłu, DG XXIII ds. MŚP i Dyrektoriatu ds. Innowacji w DG X ds. Społeczeństwa Informacyjnego. Obecnie ta właśnie Dyrekcja Generalna zajmuje się polityką rozwoju MŚP w strukturach Komisji Europejskiej. Naczelną misją Dyrekcji jest promowanie takiego otoczenia biznesu, w którym przedsiębiorstwa europejskie mogłyby w pełni wykorzystać swój potencjał, będący siłą napędową wzrostu gospodarczego i tworzenia nowych miejsc pracy w UE. Misja ta odnosi się do wszystkich przedsiębiorstw, niemniej specjalny akcent jest kładziony na MŚP, które stanowią zdecydowaną większość przedsiębiorstw w Unii. Dlatego też polityka wobec MŚP znajduje szczególne miejsce we wszystkich dziedzinach, które podlegają Dyrekcji Generalnej ds. Przedsiębiorstw. Podzielona jest ona na szereg dyrektoriatów, zajmujących się różnymi dziedzinami, np. Dyrektoriat B zajmuje się promocją przedsiębiorczości i rozwoju MŚP.

Spotkanie Rady Europejskiej w Lizbonie (23-24 marca 2000 r.) zaowocowało wyrażeniem poparcia dla tworzenia korzystnego klimatu dla rozwoju i zakładania nowych przedsiębiorstw, w szczególności małych i średnich. Rada Europejska stwierdziła, że wskazane byłoby zastosowanie otwartej metody koordynacyjnej, umożliwiającej rozprzestrzenianie najlepszych rozwiązań w zakresie wspierania MŚP oraz zapewnianie większej konwergencji w odniesieniu do głównych celów UE. Ponadto Rada wyznaczyła nowy strategiczny cel na nadchodzącą dekadę: **„stać się najbardziej konkurencyjną i dynamiczną gospodarką na świecie, opartą na wiedzy, zdolną do stałego, ekonomicznego wzrostu, z większą ilością lepszej jakości miejsc pracy i większą kohezją społeczną".**

Cel ten ma istotne znaczenie również dla kształtowania przyszłej polityki wsparcia MŚP. Zakłada się, iż będzie go można zrealizować tylko wówczas, gdy Europa stanie się bardziej przedsiębiorcza i innowacyjna. Miejsca pracy w nowej gospodarce miałyby zdaniem Rady być przede wszystkim tworzone przez małe i średnie przedsiębiorstwa – zarówno w nowej e-gospodarce, jak i w bardziej tradycyjnych sektorach, głównie w sektorze usług.

Rozwój w tym kierunku oznacza sprzyjanie szeroko pojętemu duchowi przedsiębiorczości. Po pierwsze wszyscy powinni być zachęcani do podejmowania ryzyka i do przedsiębiorczości. Po drugie trzeba będzie tworzyć dynamiczne środowisko proprzedsiębiorcze, w którym firmy będą powstawać, rozwijać i nastawiać się na innowacje, będą wspierane przez kapitał wysokiego ryzyka (*venture capital*) oraz efektywną politykę wspierania innowacji i badań. Po trzecie trzeba będzie zapewnić firmom łatwy dostęp do rynków, zarówno wewnętrznego UE, jak i zewnętrznego, by mogły one sprzedawać swoje pro-

dukty i usługi[23]. Ten cel wyznacza wyzwania, którym polityka wobec przedsiębiorstw będzie musiała sprostać w następnych latach. Sprostanie tym wyzwaniom będzie oznaczało stanie się – jak to określił przewodniczący Komisji Europejskiej R. Prodi na spotkaniu Rady Europejskiej w Lizbonie – **przedsiębiorstwem Europa** (Enterprise Europe).

Przedsiębiorstwo Europa wymaga rewolucji kulturowej i zmiany podejścia do przedsiębiorczości. Kraje Unii Europejskiej będą musiały zmienić swoje podejście do ryzyka, wygranej i porażki. Z tego względu polityka wobec przedsiębiorstw będzie nagradzać tych, którzy podejmują ryzyko. Ponadto polityka ta zmieni sytuację przedsiębiorców, którzy ponieśli porażkę, tak aby mogli spróbować ponownie. W tym celu kraje członkowskie zostaną zachęcone do zrewidowania prawa upadłościowego, by zachęcało ono do podejmowania ryzyka.

Podobnie wygląda sytuacja w zakresie edukacji na rzecz przedsiębiorczości, która jest następnym czynnikiem, tworzącym bardziej dynamiczne przedsiębiorstwo. Ogólna wiedza na temat biznesu i przedsiębiorczości powinna być przekazywana w szkole podstawowej, średniej i na studiach. Polityka wobec przedsiębiorstw zmierza do stworzenia specjalnych modułów, nawiązujących do przedsiębiorczości i biznesu, lub programów, będących podstawowym elementem systemu edukacyjnego w szkole średniej i na studiach. Dla naukowca lub inżyniera stworzenie biznesplanu powinno być tak naturalne, jak dokonywanie naukowych eksperymentów lub pisanie teoretycznych artykułów.

Konsekwentnie wspierane będą także początki działalności przedsiębiorstw, w szczególności zakładanych przez kobiety, młodych ludzi i bezrobotnych, tak aby zwiększyć krąg przedsiębiorców w UE.

Przedsiębiorcy potrzebują finansów, aby przekształcić swoje ambicje w rzeczywistość. Zdaniem Komisji Europejskiej udostępnianie kapitału dla MŚP jest w UE wciąż słabo rozwinięte. W związku z tym polityka wobec przedsiębiorstw ma na celu zwiększenie dostępu MŚP do finansów i będzie zachęcać do podejść innowacyjnych w tym zakresie, przez co należy zapewne rozumieć wykorzystanie przez MŚP kapitału wysokiego ryzyka. Polityka ma na celu likwidację tej niedoskonałości rynku, polegającej na trudniejszym dostępie MŚP do kapitału obcego, poprzez dostarczanie kapitału na rozpoczęcie działalności (*seed capital*), na pierwsze fazy działalności oraz poprzez udzielanie mikropożyczek. Polityka będzie się skupiać na słabych punktach w cyklu finansowania działalności gospodarczej w celu jego wzmocnienia.

Innowacje są elementem krytycznym w nowoczesnej gospodarce opartej na wiedzy. MŚP mają szczególne problemy w wykorzystaniu najnowszej wiedzy

[23] Challenges for enterprise policy in the knowledge-driven economy, Proposal for a Council Decision on a Multiannual Programme for Enterprise and Entrepreneurship (2001-2005), Brussels, 26.04.2000.

i rozwiązań technologicznych. Polityka wobec przedsiębiorstw będzie ułatwiać dostęp do nowych technologii i tworzyć warunki sprzyjające publiczno-prywatnym spółkom oraz efektom dyfuzji nowych technologii. Polityka ta wspiera naukową i badawczą kulturę w gospodarce i w społeczeństwie w celu stworzenia warunków do połączenia innowacji i badań w sposób bardziej efektywny. Takie zadanie postawiono przed Europejską Strefą Badań (European Research Area), która jest siecią istniejących centrów doskonałości i ma połączyć w sposób bardziej spójny narodowe i europejskie badania, zapewnić większą mobilność badaczy i stworzyć europejski wymiar kariery naukowej, która pozwoli sprostać tym wyzwaniom. Swoją gotowość do zidentyfikowania i usunięcia barier innowacji oraz zmian wyraziła Komisja Europejska, która chce zapewnić sprzyjający klimat do innowacji, kreatywności i inwestycji poprzez np. odpowiednią ochroną własności intelektualnej czy stworzenie właściwych regulacji rynku, wzmacniających prokonkurencyjne środowisko, uzyskując jednocześnie wyważoną równowagę wszystkich zaangażowanych stron. Natomiast brak wykwalifikowanych pracowników, będący kolejną barierą innowacji, ma zostać rozwiązany poprzez reformę edukacji i system szkoleń.

Innym bardzo ważnym wyzwaniem, przyczyniającym się do zwiększenia ogólnej konkurencyjności MŚP, jest zrewidowanie wszystkich obecnych i przyszłych regulacji i dostosowanie ich do wymogów najmniejszych przedsiębiorstw, tak aby unikać niepotrzebnych obciążeń. Jest to realizowane zgodnie z zasadą, że regulacje, które są dostosowane do małych firm, są dostosowane również do reszty, natomiast regulacje dostosowane do dużych firm są uciążliwe dla wszystkich mniejszych. Odnosi się to także do wszystkich krajów członkowskich. Należy się jednak liczyć z tym, że potrwa to wiele lat i aby ten proces przyspieszyć, Komisja nalegała, by wszelkie legislacyjne propozycje mogły być wprowadzane w życie tylko po oszacowaniu ich wpływ na przedsiębiorstwa.

Jak już wspomniano, na lizbońskim spotkaniu Rady Europejskiej zostały zaproponowane nowe metody koordynacji działań na rzecz wsparcia przedsiębiorstw, a mianowicie benchmarking, uzgodnione działania i monitoring.

Benchmarking wykracza poza tradycyjną analizę konkurencyjności. Podczas gdy tradycyjna analiza identyfikuje luki w osiągnięciach, benchmarking odpowiada na pytanie, dlaczego wystąpiły różnice w osiągnięciach. Identyfikuje więc procesy prowadzące do lepszych osiągnięć. W związku z tym przeprowadzany jest benchmarking polityki krajów członkowskich związanej z przedsiębiorczością, innowacyjnością, dostępem do rynków w celu ulepszenia warunków działalności przedsiębiorstw. Następnie analizie zostało poddane połączenie pomiędzy przemysłem a badaniami oraz umiejętności potrzebne przemysłowi w społeczeństwie informatycznym. Zostaną opracowane tabele wyników, przeglądy i studia benchmarkingu w celu stworzenia platformy koordynacyjnej pomiędzy różnymi rodzajami polityki w krajach członkowskich. Wprowadzony projekt

obejmuje nowoczesne formy finansowania, rozwój innowacyjnego biznesu, ochronę technologii i promocję transferu technologii.

Uzgodnione działania są z kolei praktycznym i efektywnym rozwiązaniem, pozwalającym Komisji i krajom członkowskim wspólnie pracować nad poprawą konkurencyjności i wymiany najlepszych rozwiązań. Umożliwiają wypracowanie wspólnych kryteriów i punktów odniesienia. Są one stosowane w szczególności w odniesieniu do przedsiębiorczości i szkoleń.

Benchmarking i uzgodnione działania są dwiema powiązanymi metodami koordynacji działań organów UE i krajów członkowskich, przyczyniających się do znacznego zwiększenia konkurencyjności przedsiębiorstw, pozwalając tym samym na realizację wyznaczonej w Lizbonie strategii. Monitoring natomiast polega na stałym analizowaniu zmian w sektorze MŚP, co umożliwi dokładną ocenę efektów podjęcia różnych programów skierowanych do przedsiębiorstw i śledzenie postępów.

Unia Europejska chce, aby polityka wobec przedsiębiorstw umożliwiła im, bez względu na ich rozmiar, formę prawną, branżę, w której działają, lokalizację, wzrost i rozwój w sposób, który jest zgodny z ogólnym celem UE, jakim jest trwały rozwój. W Przedsiębiorstwie Europa każdy z nadającym się do skomercjalizowania pomysłem powinien być w stanie go zrealizować w najlepszych warunkach biznesowych, z dostępem do najnowszych badań i technologii i następnie dostarczyć go przy użyciu najlepszych z możliwych środków na odpowiedni rynek – taka jest idea przyświecająca politykom UE w tworzeniu polityki i programów wspierania MŚP.

W gospodarce Wspólnoty przedsiębiorstwa, oczywiście włącznie z MŚP, powinny określić swoją strategię i pozycję. By przetrwać, muszą doprowadzić do wynalezienia, a następnie produkować i sprzedawać unikatowe produkty po konkurencyjnym koszcie i cenie. Będą zmuszone zdobywać nowe rynki i czerpać korzyści oferowane przez różne miejsca na naszym globie, np. umiejętności i zasoby naturalne. Przedsiębiorstwa powinny się także nauczyć wykorzystywać strategicznie nowe formy technologii informatycznych i komunikacyjnych[24].

Następne spotkanie Rady 19-20 czerwca 2000 r. w Feirze zaowocowało zatwierdzeniem Europejskiej Karty Małych Przedsiębiorstw. Zobowiązuje ona Komisję i kraje członkowskie do podjęcia działań, wspierających małe przedsiębiorstwa w dziesięciu kluczowych obszarach:

- edukacja i szkolenia dotyczące przedsiębiorczości,
- tańsze i łatwiejsze rozpoczęcie działalności gospodarczej,
- ulepszenie legislacji i regulacji,
- dostępność umiejętności,

[24] SME Support Services in the Face of Globalisation, Copenhagen on January 17-18 2000, s. 17.

- polepszenie dostępu on-line do Internetu,
- uzyskanie lepszych efektów z jednolitego rynku,
- opodatkowanie i kwestie finansowania,
- wzmocnienie technologicznych możliwości małych firm,
- użycie skutecznych modeli e-biznesu i rozwój najwyższej klasy wsparcia małych przedsiębiorstw,
- rozwój mocniejszej i bardziej efektywnej reprezentacji interesu małych przedsiębiorstw w Unii i na szczeblu narodowym.

Karta demonstruje zaangażowanie Unii w umożliwienie MŚP skorzystania ze wszystkich możliwości i korzyści cyfrowej gospodarki, co bezpośrednio nawiązuje do wyznaczonego przez Radę w Lizbonie nowego celu strategicznego Unii Europejskiej. Pierwszy raport dotyczący realizacji zadań wynikających z Karty został zaprezentowany na spotkaniu Rady w Sztokholmie 23-24 marca 2001 r., a drugi raport został przyjęty przez Komisję Europejską 6 lutego 2002 r.

W grudniu 2000 r. został przyjęty przez Radę nowy, czwarty Wieloletni Program dla Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości na lata 2001-2005[25], który adresowany jest w szczególności do MŚP. Program koncentruje się na nowych wyzwaniach gospodarki dla MŚP i wykorzystuje najlepsze cechy Trzeciego Wieloletniego Programu. Jednakże działania, które odniosły spodziewany efekt w Trzecim Programie, nie będą dalej wspierane. Komisja pragnie w ten sposób skłonić kraje członkowskie do kontynuowania działań na własną rękę. Rada Europejska wyznaczyła w Programie następujące cele:

1. Wspieranie przedsiębiorczości:
   - polityka wobec przedsiębiorstw powinna popierać te inicjatywy, które nagradzają tych, co podejmują ryzyko,
   - przedsiębiorcy powinni mieć możliwość ponownego startu, jeśli im się nie uda,
   - w szkołach podstawowych, średnich i wyższych potrzeba więcej szkoleń z zakresu przedsiębiorczości,
   - lepszy dostęp do finansów, kapitału początkowego i mikropożyczek.
2. Innowacyjne środowisko gospodarcze:
   - ułatwienie dostępu do nowych technologii,
   - promowanie idei innowacyjności i badań w gospodarce i społeczeństwie,
   - przyjęcie Patentu Wspólnotowego,
   - reforma edukacji i systemu szkoleń zawodowych w celu podnoszenia kwalifikacji.
3. Nowe formy biznesu w gospodarce:
   - zachęcanie do korzystania z e-handlu przez europejskie firmy, szczególnie przez e-handel biznes-do-biznesu (B2B),

[25] OJ L333/84, 29.12.2000.

- oddziaływanie na cały łańcuch podaży, łącznie z podwykonawcami, zamówieniami, rozwojem produktu, marketingiem, logistyką i dystrybucją.

4. Wykorzystanie możliwości rynku wewnętrznego:
   - zlikwidowanie barier i niepotrzebnych kosztów na drodze przedsiębiorstw na europejskim rynku wewnętrznym.
   - postęp powinien być osiągnięty w urynkowieniu takich dziedzin, jak gazownictwo, elektryczność, transport i usługi pocztowe,
   - zachęcanie firm do rozszerzania działalności ponad rynki lokalne, regionalne i krajowe.
5. Mniej biurokracji:
   - uproszczenie obecnych i przyszłych regulacji,
   - nowe środki i instrumenty prawne będą podlegały ocenie ich wpływu (*business impact assessment*, BIA),
   - propozycje ustawodawcze będą zaakceptowane tylko w przypadku, gdy ich wpływ na przedsiębiorstwa będzie oceniony przed wprowadzeniem tych propozycji.
6. Nowe metody koordynacji:
   - szczyt Rady UE w Lizbonie zobowiązał Radę i Komisję do rozpoczęcia przed czerwcem 2000 r. głównych działań porównawczych, czego pierwsze rezultaty powinny być zaprezentowane przed grudniem 2000 r.,
   - metody identyfikacji i wymiany najlepszych praktyk i doświadczeń (BEST Procedures).

Nowy Wieloletni Program dla Przedsiębiorstw i Przedsiębiorczości skupia się na:

- promowaniu przedsiębiorczości jako cennej i produktywnej umiejętności życiowej, bazującej na orientacji na klienta i wyższej kulturze usług,
- wspieraniu prawodawstwa i środowiska biznesowego w zrównoważonym rozwoju, w badaniach, proinnowacyjności i przedsiębiorczości,
- poprawianiu otoczenia finansowego małych i średnich przedsiębiorstw,
- zwiększaniu konkurencyjności małych i średnich firm w gospodarce opartej na wiedzy,
- zapewnianiu wysokiej jakości usług poprzez skoordynowane działania sieci wspierających przedsiębiorczość.

W decyzji Rada zwróciła uwagę na fakt, iż powyższy Program powinien stanowić środek do osiągnięcia celu sprecyzowanego w Europejskiej Karcie Małych Przedsiębiorstw. Program dysponuje budżetem 450 mln €, a oprócz krajów członkowskich mogą w nim uczestniczyć także kraje stowarzyszone, Cypr, Malta i kraje należące do EFTA.

Zasady wspierania MŚP w Unii Europejskiej

Dualizm wsparcia MŚP w Unii Europejskiej

System wspierania małych i średnich przedsiębiorstw w Unii Europejskiej jest systemem charakterystycznym, występuje w nim bowiem dualizm, polegający na tym, iż przedsiębiorstwa są wspierane na szczeblu państw narodowych, a jednocześnie korzystają ze wsparcia ze strony Wspólnoty Europejskiej, której organem wykonawczym jest Komisja Europejska. Podział zakresu wsparcia reguluje art. 3b Traktatu o Unii Europejskiej. Stwierdza on, iż „w zakresie, który nie podlega jej wyłącznej kompetencji, Wspólnota podejmuje działania, zgodnie z zasadą subsydiarności, tylko wówczas i tylko w takim zakresie, gdy cele proponowanych działań nie mogą być skutecznie osiągnięte przez państwa członkowskie, i dlatego, z uwagi na skalę lub skutki proponowanych działań, zostaną one lepiej realizowane przez Wspólnotę. Żadne działanie Wspólnoty nie powinno wykraczać poza to, co jest konieczne dla osiągnięcia celów określonych niniejszym Traktatem"[26]. Polityka wsparcia MŚP również podporządkowana jest zasadzie subsydiarności i zgodnie z tą zasadą Komisja Europejska realizuje wsparcie MŚP w zakresie problemów, z którymi poszczególne państwa członkowskie mogłyby sobie nie poradzić. Realizacja polityki zatrudnienia we Wspólnocie czy polityki konkurencyjności Unii może być przykładem, że Komisja jest w stanie zgromadzić informacje z całej Wspólnoty, porównać wyniki i ukierunkować rozwój danego zjawiska w pożądanym kierunku, dopełniając tym samym istniejącą już politykę zatrudnienia czy politykę konkurencyjności w poszczególnych krajach członkowskich. Wspieranie MŚP w Unii ma więc za zadanie dopełnić poszczególne systemy wsparcia krajów członkowskich. Jednocześnie polega na realizacji nowych dla sektora MŚP celów, jak np. zwiększenie konkurencyjności całego europejskiego sektora MŚP, a w ramach tego np. rozwój nowych branż gospodarki informatycznej, które dotychczas nie były uznawane przez wszystkie państwa członkowskie za priorytetowe.

Wspólnota Europejska, której przekazana została część kompetencji rządów narodowych, jest w stanie ponadto wykorzystywać doświadczenia wszystkich krajów członkowskich w celu znalezienia najlepszych rozwiązań i uniknięcia popełnionych już błędów (co zresztą wynika z art. 157 ust. 2 Traktatu o Unii Europejskiej), realizując w ten sposób, zgodnie z zasadą subsydiarności, zadania, z którymi rządy narodowe by sobie nie poradziły. Tak właśnie czyni Komisja Europejska w zakresie tworzenia programów wsparcia dla MŚP. Został bo-

[26] Tłumaczenie według D. Lasok, *Zarys prawa Unii Europejskiej*, TNOiK, Toruń 1995, s. 45.

wiem powołany do życia program[27], pozwalający poznać najlepsze rozwiązania stosowane przez państwa Wspólnoty i upowszechnić je, co z pewnością przyczyni się do znacznie większej efektywności działań, prowadzonych w ramach polityki wobec przedsiębiorstw.

Podział obowiązków w zakresie wsparcia MŚP potwierdziła także uchwała Rady Europejskiej z 9 grudnia 1996 r.[28], w której stwierdzono się, że zgodnie z zasadą subsydiarności tworzenie otoczenia sprzyjającego funkcjonowaniu i rozwojowi sektora małych i średnich przedsiębiorstw należy w pierwszej kolejności do zakresu działania poszczególnych państw członkowskich i powołując się na szereg wcześniejszych aktów, zachęcano Komisję i państwa członkowskie do dalszej współpracy i wymiany doświadczeń w tworzeniu takiego środowiska. Ponadto w uchwale Rada wyszczególnia też m.in. potrzebę kontynuowania prac nad wzajemnym uznawaniem wewnętrznych standardów techniczno-prawnych w stosunkach pomiędzy państwami, co jest właśnie przykładem realizacji polityki, której kraje członkowskie same z siebie by nie realizowały (a dzięki istnieniu Wspólnoty jest ona realizowana). Powyższe zalecenie przyczynia się do umocnienia wspólnego rynku, a tym samym do większego rozwoju europejskiego sektora MŚP.

Kontrola wsparcia państwowego w Unii Europejskiej

Drugim ważnym elementem, regulującym politykę wsparcia przedsiębiorstw obok zasady subsydiarności, jest kontrola dotacji państwowych, udzielanych w ramach programów wsparcia przedsiębiorstw, wykonywana przez Komisję Europejską zgodnie z art. 92 Traktatu o Unii Europejskiej. Ma ona za zadanie chronić konkurencję w ramach wspólnego rynku przed wszelkimi zakłóceniami. Każdy kraj członkowski musi zgłosić więc dotację do oceny przez Komisję (art. 93 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej), która ocenia taką dotację pod względem zgodności z zasadami wspólnego rynku[29]. Jednakże określona pomoc musi najpierw kwalifikować się jako dotacja, które to pojęcie zmienia się w czasie.

---

[27] Chodzi tu o tzw. BEST Procedure – COM(2000) 256 final of 26.04.2000 and OJ L 333 of 29.12.2000, p. 84 (Council Decision 2000/819/EC of 20.12.2000).

[28] Uchwała Rady Europejskiej z 9 grudnia 1996 r. w sprawie wykorzystania pełnego potencjału małych i średnich przedsiębiorstw, w tym mikroprzedsiębiorstw i rzemiosła – OJ C 01817/01/1997, s.1 – częściowy tekst uchwały można znaleźć w *Analizie prawnoporównawczej przepisów Unii Europejskiej dotyczących małych i średnich przedsiębiorstw z przepisami obowiązującymi w Polsce według stanu prawnego na dzień 01.08.2000*, Ministerstwo Gospodarki, Departament Rzemiosła, Małych i Średnich Przedsiębiotrstw, Warszawa 2001, s. 27.

[29] *Prawo gospodarcze Unii Europejskiej*, red. M. A. Dauses, Wyd. C.H. Beck, Warszawa 1999, s. 957.

M. A. Dauses wymienia następujące formy dotacji: dopłaty, zwolnienia podatkowe, zwolnienia od opłat powszechnych i opłat parafiskalnych, dopłaty odsetkowe, przejęcie poręczeń na szczególnie korzystnych warunkach, nieodpłatne lub stosunkowo niedrogie przekazanie budynków lub gruntów, dostarczenie dóbr i usług na warunkach preferencyjnych, przejęcie strat lub każdy inny środek o podobnym skutku[30]. Poszczególne raporty Komisji w sprawie dotacji (z 1989, 1990, 1992 r.) dopracowały znaczenie pojęcia dotacji i przewidują ich następujące formy:

- dopłaty, przyznanie korzyści podatkowych i przywilejów w sferze świadczeń socjalnych,
- udziały państwowe w przedsiębiorstwach,
- korzystne pod względem odsetek pożyczki i respira podatkowe,
- poręczenia.

Przedsiębiorstwa małe i średnie korzystają według wspólnotowych przepisów ramowych z dobrodziejstwa tzw. regulacji *de minimis*: w przypadku wartości progowej w wysokości 100 tys. € kwoty dotacji przypadającej na każde przedsiębiorstwo w ciągu 3 lat istnieje zwolnienie z obowiązku zgłoszenia tej dotacji. Jeżeli dotacje są udzielane w innej formie niż w postaci dopłat, ich wartość musi zostać przeliczona na odpowiedni ekwiwalent subwencyjny[31]. Przykładowo, w przewodniku Komisji w sprawie dotacji dla małych i średnich przedsiębiorstw z 23 marca 1994 r. objaśnia się obliczenie subwencyjnego ekwiwalentu pożyczki, korzystnej pod względem ustalonych odsetek, za pomocą wzorów kalkulacyjnych. Przykładem takiego wzoru może być również stosowany przez Komisję sposób obliczenia ekwiwalentu subwencyjnego poręczeń kredytowych, który stanowi różnicę pomiędzy poręczoną kwotą, pomnożoną przez czynnik ryzyka (prawdopodobieństwo straty), a płaconą za poręczenie premią (prowizją).

Zakończenie

Zakres wspierania MŚP w Unii Europejskiej rozszerzał się stopniowo wraz ze wzrostem świadomości w odniesieniu do roli MŚP w gospodarce. Obecnie system wsparcia MŚP w Unii jest bardzo kompleksowy i obejmuje swym działaniem prawie całość polityki, mającej wpływ na rozwój tego sektora. Także wszystkie nowe legislacyjne propozycje zmian muszą zawsze zostać przeanalizowane pod kątem ich wpływu na sektor MŚP. Po przystąpieniu do Unii polskie

[30] Ibidem, s. 952, 953.
[31] Ibidem, s. 969.

MŚP również będą objęte w pełni tym systemem wsparcia. Polski rząd musi jednak pamiętać o tzw. dualizmie wsparcia MŚP w Unii, wynikającym z zasady subsydiarności. System wspierania MŚP w Unii ma jedynie uzupełniać politykę wspierania tego sektora prowadzoną przez kraje członkowskie, a zatem główny trzon wsparcia MŚP powinien znajdować się w Warszawie, a nie w Brukseli. Jest to bardzo istotny wniosek, gdyż dotychczasowe zachowanie polskiego rządu wskazuje na odwrotne rozłożenie środka ciężkości w zakresie wspierania sektora MŚP.

PRINCIPLES AND EVOLUTION OF SUPPORT OF SMALL AND MEDIUM SIZED ENTERPRISES – IMPLICATION FOR POLAND

Summary

Sector of small and medium sized enterprises (SME) is nowadays targeted by multiple policies and programs aiming at acceleration of its development and growth. Considerable role of SME's has been acknowledged recently. It increased gradually and in high degree it is due to slowly developing support system, which in the beginning consisted of single actions and with laps of time transformed into regular SME's policy with very broad scope of support. Nowadays European Council describes SME's as the backbone of European economy and emphasize their role in competition with the most powerful economies on the world – USA and Japan. This paper portrays current SME's support system in the UE, its scope together with the historic background and the essential rules of helping SME's in European Community. The intention is to spread awareness of benefits and challenges for Polish SME's and Polish government resulting from integration with European Union.